

džiojoje Britanijoje – Londoną, Prancūzijoje – Par-
yžių, Turkijoje – buvusį Konstantinopolį, šiuo metu
Stambulą. Visur čia yra išlikę istorinių M.K.Ogins-
kio ir kitų šios giminės atstovų gyvenimo ir veiklos
pėdsakų. Juos užfiksavę, surinkę į bendrą sistemą,
pamatytume panoraminį paveikslą, kuris padėtų
geriau susivokti formuojant ilgalaikio tarptautinio
projekto įgyvendinimo prielaidas ir galimybes.

Apibendrinamas išsakytas mintis muziejaus
direktorius pakvietė esamus ir būsimuosius knygos
skaitytojus pažvelgti į Rietavą kaip į vieną iš gyvy-
bingiausių mūsų Tėvynės XIX a. istorijos ląstelių.
Kuo daugiau tokių vietovių kaip Rietavas Lietuvoje
sutelks savo istorinės atminties ir kultūros paveldo
gyvybines galias, tuo sėkmingesnis bus ir „sugrįži-
mo į Tėvynę“ procesas, tuo pačiu ir Lietuvos išliki-
mo XXI a. istorinių lūžių kryžkelėse tikimybė.

¹ 1835 m. Rietave, Oginskių dvaro valdose buvo pa-
naikinta baudžiava, prasidėjo raštingų laisvųjų valstiečių
luomo formavimas.

1846 m. Irenėjui Oginskiui globojant Laurynas Ivins-
kis pradėjo leisti lietuviškus kalendorius.

1859 m. atidaryta pirmoji Lietuvoje žemės ūkio moky-
kla ūkininkystės mokykla.

1872 m. pradėjo veikti pirmoji Lietuvoje profesionali
šešiametė muzikos mokykla.

1882 m. nutiesta pirmoji Lietuvoje telefono linija Rie-
tavas-Plungė-Kretinga.

1892 m. pradėjo veikti pirmoji Lietuvoje vieša elektrinė.

Vytas RUTKAUSKAS

*Nuotraukos iš Rietavo Oginskių kultūros
istorijos muziejaus archyvo*

Vytas Rutkauskas: „TIK ĖJIMAS VEDA Į KELIONĖS TIKSLĄ“

Nuo 1763 m., kai Lietuvos Didžiosios Kunigaikšt-
tystės kancleris, būsimasis Trakų vaivada Tadas Pran-
ciškus Oginskis (1712–1783) pradėjo valdyti Rietavo
seniūniją, šio krašto istorija su Oginskių vardu ir vei-
kla buvo glaudžiai susieta daugiau nei 150 metų. Ypač
ryškus šios istorijos periodas prasidėjo XIX amžiaus
4-ajame dešimtmetyje. 1833 m. Florencijoje mirus
Tado Pranciškaus Oginskio vaikaičiui, iškiliam vals-
tybės ir visuomenės veikėjui, kompozitoriui Mykolui
Kleopui Oginskiui (1765–1833), visos Rietavo dvaro
savininko teisės atiteko jo sūnui Irenėjui Oginskiui
(1809–1863). Įgyvendindamas tėvo planus, jis čia
pradėjo kurti paskutinę kunigaikščių Oginskių gim-
inės rezidenciją. Šiuos darbus iki mirties tęsė ir jo sū-
nus Bogdanas Oginskis (1848–1909).

Ši knyga – tai priminimas, kaip neišvaizdus medi-
nis Rietavas Oginskių rūpesčiu XIX a. II p. tapo vie-
nu įspūdingiausių Vakarų Lietuvoje architektūrinių
urbanistinių ansamblių, liudijančių, kaip iš čia po Že-
maitiją ir visą Lietuvą pasklido socialinių pertvarkų,
švietimo, kultūros, mokslo, technikos naujovių pro-
veržio šviesa. Laikmetį pralenkęs fenomenas, visiems
laikams tapęs vizitine Rietavo kortele, arba tiesiog
Rietavo *Genius Loci* (vietos dvasia).

Deja, nei vienas iš visų istorinių XIX a. Žemaitijos,
o gal ir Lietuvos dvarų kultūros židinių nėra tiek nuken-
tėjęs kaip Rietavas. XX a. karai, visuomeninės suirutės
čia paliko sunkiai atitaisomų praradimų randus. [...]

Vis dėlto būtų beprasmiška minėti visas inovacijas
ir praradimus, jeigu pastaraisiais dešimtmečiais Rietave
nebūtų įsišaknijęs kultūros paveldo atgimimo procesas.
Tai vienas iš šiandieninių jo *Genius Loci* bruožų.

Knygos sutiktuvių organizatoriai, prelegentai, svečiai renginiui pasibaigus ir knygos viršelis